

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Шевченко Артем Валерійович 1994 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2016 році Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова за спеціальністю «Дизайн архітектурного середовища», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Архітектура та містобудування».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Міністерства освіти і науки України, місто Полтава від «03» липня 2026 року № 215, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої
ради -

Володимира Ніколаєнка, доктора архітектури, професора, завідуючого кафедрою архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

Рецензента -

Андрія Дмитренка, кандидата технічних наук, доцента, доцента кафедри архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

Офіційних опонентів -

Ольги Смірновій, кандидата архітектури, доцента, завідувача кафедри архітектури будівель і споруд Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова,

Тетяни Цимбалової, кандидата архітектури, доцента, доцента кафедри архітектурного проектування та містобудування ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» УДУНТ,

Олексія Губанова, кандидата архітектури, доцента кафедри архітектури та містобудування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу,

на засіданні «04» вересня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» Шевченку Артему Валерійовичу на підставі публічного захисту дисертації

«Принципи та прийоми формування адаптивного житлового середовища» за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування».

Дисертацію виконано у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Міністерства освіти і науки України, місто Полтава.

Науковий керівник: Вадим Вадімов, доктор архітектури, професор, директор ННІ архітектури, будівництва та землеустрою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота є завершеним самостійним науковим дослідженням. Одержані наукові результати мають належне обґрунтування та істотне значення для сфери архітектури та будівництва. Основний зміст тексту чітко узгоджується з темою, метою та завданнями дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у виявленні та систематизації архітектурно-планувальних прийомів та технічних засобів адаптації внутрішнього і зовнішнього середовища житла, як єдиного цілого; з'ясуванні стану вивченості питання на сучасному етапі дослідження адаптивного житлового середовища; визначенні сучасних засобів і технічних можливостей формування об'єкта дослідження; виявленні принципів та прийомів формування адаптивного житлового середовища.

Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням обґрунтованих системно-структурного та структурного підходів, комплексної методики дослідження з емпіричними та теоретичними методами, апробацією його результатів у науковій держбюджетній темі кафедри будівництва та цивільної інженерії № 105/23 «Ресурсоекономні конструкції та планувальні рішення сталезалізобетонних систем для споруд цивільного захисту в нових та реконструйованих будівлях» (державний реєстраційний номер 0123U102068) з адаптації житлових багатоповерхових будівель до сучасного військового стану шляхом включення в їх об'ємно-планувальну структуру приміщень та споруд цивільного захисту.

Практичне значення отриманих результатів полягає у наданні архітекторам і замовникам палітри засобів і прийомів, що забезпечують формування адаптивного житлового середовища – поетапне розширення і трансформацію житлового простору в залежності від зміни способу життя власника, зміни складу сім'ї або появи нових потреб. В галузі архітектурної педагогіки дана робота може стати доповненням до лекційних курсів «Архітектура будівель і споруд», «Архітектура житла», бути корисною в комплексному архітектурному проєктуванні та при виконанні дипломних робіт студентів архітектурно-будівельного напрямку.

Змістовне наповнення дисертаційного дослідження та чітка логічна структура викладення матеріалу свідчать про його повну відповідність

встановленим вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами). Дисертація містить завершені наукові результати, характеризується належним рівнем обґрунтованості положень, послідовністю викладу матеріалу та відповідністю встановленим вимогам до дисертаційних робіт.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 – у виданнях іноземних держав, які включено до міжнародної наукометричної бази даних Scopus, 6 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій (5 публікацій, що відповідають п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. № 44):

1) Шевченко А.В. (2023). Стан вивченості питання адаптивного житлового середовища. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. К.: КНУБА, Вип. 66, с. 278-289. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.66.278-289>

2) Шевченко А.В. (2025). Інновації у формуванні житлового середовища, здатного до адаптації. *Просторовий розвиток*. К.: КНУБА, Вип. 11, с. 213-225. DOI: 10.32347/2786-7269.2025.11.213-225

3) Шевченко А.В.(2025). Засоби й технічні можливості формування адаптивного житлового середовища. *Науковий вісник будівництва*. Харків. Вип. 112, с. 149-154. DOI 10.33042/2311-7257.2025.112.1.18

4) Vadim Vadimov, Liudmyla Shevchenko, Dmytro Vadimov, Artem Shevchenko. Cluster dimensions of the space of a new residential district of Ukrainian 'post-socialist' city. *Journal of Sustainable Architecture and Civil Engineering*. 2024. Vol. 36 No. 3 (2024). P. 67-81 (Особистий внесок здобувача : гнучкість сучасних містобудівних рішень в житловому середовищі кластера; змінність та мобільність житлової архітектури; житлове середовище, здатне адаптуватися до відповідних змін)

5) N. Novoselchuk, L. Shevchenko, O. Troshkina, A. Shevchenko, O. Skorobohatko. Kharkiv Architectural Heritage in the 19th-20th Centuries Stands in the Period of the Newest Challenges of Modernity. *International Journal of Conservation Science*. 2025. Volume 16, Special Issue. Pp. 579-592. (Особистий внесок здобувача: пошук, систематизація та аналіз архівних матеріалів по житловим будинкам, зокрема – по колишньому особняку родини О.М. Бекетова).

У дискусії взяли участь голова, рецензент, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Ніколаєнко Володимир Анатолійович, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» надав позитивну рецензію без зауважень.

Смірнова Ольга В'ячеславівна, кандидат архітектури, доцент, завідувач кафедри архітектури будівель і споруд Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова:

1. У визначені наукової новизни отриманих результатів дослідження мало бути зазначено, що «зроблено вперше», «вдосконалено» та «отримало подальший розвиток». Рекомендовано автору врахувати це при доповіді на захисті.
2. В четвертому розділі доцільно було б у загальних принципах формування адаптивного житлового середовища виокремити принцип безпечності, що визначає порядок захисту людини та середовища: спрямований на запобігання шкоди для життя та здоров'я мешканців (організація укриття медичного пункту та інших заходів для використання за потреби, особливо в умовах військового часу).
3. При описі прийомів адаптації житлового середовища доцільно було б зосередити увагу на питаннях його інклюзивності. Також доповнити схему прийомів адаптації житлового середовища (рис. 4.2) окрім наведених моделей конкретними реальними прикладами для кожної зазначеної групи: архітектурно-планувальні, конструктивні, об'ємно-просторові та інтерактивні.
4. Недостатнім видається висвітлення економічного аспекту напряму дослідження – ефективності формування адаптивного житлового середовища, зокрема як впровадження визначених технічних засобів та архітектурно-планувальних прийомів впливатиме на його економічну модель.
5. Загальні висновки корелюються із зазначеними в роботі завданнями, проте вони відрізняються у кількісному співвідношенні та збільшеним інформаційним наповненням.
6. У тексті дисертації зустрічаються орфографічні помилки, стилістичні повтори, технічні неточності редакційного характеру.
7. В списку використаних літературних джерел (налічує 161 найменування), зустрічаються публікації, представлені російською мовою. Також, зважаючи на актуальність тематики адаптивної архітектури серед як вітчизняних, так і закордонних науковців, обсяг сучасних українських та міжнародних англomовних публікацій, зокрема тих, що входять до видань, що індексуються в наукометричних базах Scopus та Web of Science, в списку використаних літературних джерел міг би бути ширшим.

Цимбалова Тетяна Анатоліївна, кандидат архітектури, доцент, доцента кафедри архітектурного проектування та містобудування ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» УДУНТ:

1. У зв'язку із введенням до наукового обігу нового терміну «адаптивне житлове середовище» та понять, дотичних до нього, варто було би до тексту дисертаційного дослідження додати термінологічний словник з тлумаченням важливих для роботи термінів.
2. У Вступі заявлено лише три методи, використані автором у роботі (с. 20), на відміну від широко розкритого методологічного апарату дослідження, висвітленого у тексті дисертації (п. 2.1 дисертаційного дослідження).
3. Текстовий матеріал дисертаційного дослідження містить ілюстративну частину, якісно виконану автором, що є суттєвим доповненням до роботи. Разом з тим, у ньому, на нашу думку, не вистачає розпланувальних та просторових схем адаптивного житлового середовища, які би включали і прибудинкову територію.
4. У третьому розділі (с. 100-128) автором детально розкрито адаптивні процеси, які відбуваються у внутрішньому житловому середовищі (інтер'єрах приміщень), на відміну від зовнішніх, які потребують більш глибокого розкриття.
5. Текст подекуди містить деякі граматичні огріхи.

Губанов Олексій Володимирович, кандидат архітектури, доцент кафедри архітектури та містобудування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу:

1. Потребують узгодження заявлені межі дослідження з фактично використаним матеріалом. Хронологічні межі XX-XXI століть не охоплюють докладно розглянуті історичні прототипи XVIII-XIX століть, а типологічне обмеження середньоповерховим житлом не відповідає аналізу малоповерхових, багатоповерхових, висотних, модульних і містобудівних об'єктів.
2. Емпірична база має бути формалізована: доцільно навести кількість проаналізованих об'єктів, критерії їх добору, географію, типологію, систему показників та результати критеріального порівняння. Це підвищило б відтворюваність і доказовість дослідження.
3. Експериментальна апробація через 3D-моделі багатоповерхових житлових будівель потребує повнішого представлення у дисертації. Варто показати вихідну модель, сценарії адаптації, застосовані принципи й прийоми, а також кількісні або якісні критерії оцінювання отриманих рішень.
4. Формулювання наукової новизни слід диференціювати за рівнями «вперше», «удосконалено» та «набули подальшого розвитку».

Основний внесок роботи доцільно пов'язати не з первинним відкриттям відомих принципів гнучкості, багатофункціональності чи комфортності, а з їх комплексною систематизацією та адаптацією до багаторівневого житлового середовища.

5. Необхідно чіткіше розмежувати ієрархію понять «принцип», «прийом», «засіб», «технологія» та «характеристика». Окремі положення повторюються на різних рівнях класифікації; зокрема модульність одночасно трактується як характеристика, прийом і підстава для окремого принципу просторового розвитку.
6. У підрозділі 4.2 та загальних висновках зазначено «три ключові рівні» проєктування, але перелічено чотири: передпроєктний, концептуальний, архітектурно-планувальний та об'ємно-просторовий. Це формальне неузгодження слід виправити.
7. У тексті наявні численні друкарські та мовностилістичні помилки, а також окремі незаповнені посилання й неузгодження кількості публікацій та апробаційних заходів. Рекомендовано провести суцільне редакційно-коректорське опрацювання остаточної версії дисертації.

Дмитренко Андрій Юрійович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри архітектури будівель та дизайну Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»:

1. Автором вперше використано новий термін «адаптивне житлове середовище» (с. 30) та інші вживані вже поняття, як то «житлове середовище», «адаптивність», «мобільність», «трансформованість», «гнучка архітектура», «адаптивна архітектура» тощо (с. 30), які варто було би виокремити у Термінологічний словник.
2. У розділі III роботи (с. 100-128) значну увагу приділено архітектурно-просторовій, планувальній та конструктивній ознакам адаптивного житлового середовища, тоді як питання економічної доцільності та інвестиційної привабливості запропонованих рішень розкриті обмежено, особливо з огляду на засоби та технічні можливості формування такого середовища. Це викликає дискусію щодо можливості їх активного впровадження в умовах сучасного ринку нерухомості та девелоперської практики.
3. До всебічної характеристики об'єкта дослідження, представленої у цьому ж розділі III, не зайвим було би додати й ілюстративний матеріал, який значно доповнив би текстову інформацію розпланувальними схемами, просторовими моделями, конструктивними деталями, тощо, на кшталт як це зроблено автором на рис. 1.7 (с. 44).
4. Рукопис дисертації містить поодинокі граматичні та редакційні помилки, які не впливають на загальний науковий рівень дослідження.

Результати відкритого голосування:

«За» – п'ять членів ради.

«Проти» – немає членів ради.

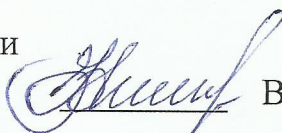
Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертація Шевченка Артема Валерійовича на тему: «Принципи та прийоми формування адаптивного житлового середовища», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 19 Архітектура та будівництво за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор, Шевченко Артем Валерійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 19 Архітектура та будівництво за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Шевченку Артему Валерійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 19 Архітектура та будівництво за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

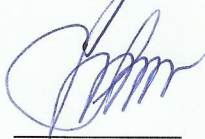
Голова

разової спеціалізованої вченої ради
д. арх., професор

Володимир НІКОЛАЄНКО

Проректор з наукової роботи
д. т. н, професор

Олена СТЕПОВА